

KATEDRA GERMANISTIKY
Posudek na magisterskou práci

Autor: Bc. Miroslava Mamulová

Titul (česky/německy – anglicky):

Die deutsche Mundart von Hopgarten. Eine kontaktlinguistische Studie.

German dialect of the village Chmel'nica. A contact linguistic survey.

Oponent: Mgr. Marie Krappmann, PhD.

	celkové	1,0–4
Téma:	10 %	1
Metodologie:	25 %	1,5
Vytvoření korpusu a jeho analýza:	25 %	1
Použití odborné literatury:	15 %	1
Struktura a forma:	15 %	1
Bibliografický aparát:	10 %	1
Celková známka před obhajobou:		1,125

Témata pro obhajobu, průběh obhajoby:

1.

2.

3.

Cítí-li konzultant či oponent potřebu vyjádřit se k práci či k průběhu obhajoby verbálně, nechť tak prosím učiní zde (příp. na přiloženém archu)

Předložená diplomová práce se zabývá specifickou varietou němčiny ve slovenské obci Chmel'nica (Hopgarten) z perspektivy kontaktové lingvistiky. V druhé kapitole je přehledně vytyčen teoretický základ pro analýzu jazykového kontaktu na zkoumaném území. Již v úvodu druhé kapitoly autorka upozorňuje na to, že se ve svém výzkumu zaměří na systémově lingvistické a sociolingvistické aspekty analyzované variety. Oba přístupy pak systematicky definuje v kapitolách 2.3.1 a 2.3.2. Další podkapitolu 2.4 tvoří úvahy nad definicí pojmu „Sprachinsel“, který má pro zpracovávané téma centrální význam. V této úvodní kapitole dokázala autorka stručně, ale naprosto přehledně na základě bohaté sekundární literatury shrnout potřebnou metodologickou bázi. Od definice pojmu

„Sprachinsel“ pak autorka logicky přechází ve třetí kapitole ke stručnému shrnutí jazykového kontaktu na území Slovenska. Toto téma pak dále systematicky zužuje v kapitole 4, ve které je vyličená specifická historická, kulturní a jazyková situace v obci Hopgarten. Zvláště údaje o době bezprostředně po Druhé světové válce jsou velice cenné i z toho důvodu, že je autorka čerpá z informací očitých svědků (vgl. údaje na str. 30-32 podle výpovědi Štefana Kozáka). Obratně tak začleňuje do své metodologie postupy směru dnes zvaného „oral history“, tedy využití informací pamětníků k jištění zdánlivě ztracených dat. Statistické numerické informace jsou vždy prezentovány v souvislosti s historickým kontextem. Drobná nejasnost vyvstává v komentáři tabulky Nr. 2, která zachycuje populační vývoj německého obyvatelstva v Hopgarten. Zde je na základě statistických údajů konstatováno, že celkový počet německých obyvatel po roce 1880 razantně klesl a jako zdůvodnění je uvedeno: „Diese Erscheinung kann man dem Ergebnis des Jahres 1918 zuschreiben, als der große Teil der Hopgärtner wegen Brotmangel nach Rumänien gezogen ist“ (str. 38). Z tabulky ovšem vyplývá, že počet obyvatel mnohem razantněji než po roce 1918 poklesl již v období mezi 1880-1910 (takřka o polovinu). Mezi aspekty ovlivňujícími jazykový kontakt ve zkoumané obci není vynechána ani příslušnost k náboženskému vyznání, kterou se autorka zabývá v kap. 4.6 „Die Rolle der katholischen Kirche“.

Pátá kapitola je věnována vyhodnocení dotazníků, které autorka sestavila pro účely výzkumu jazykového kontaktu v obci Hopgarten. Dotazníky v německém a slovenském jazyce – připojeny v příloze jako Nr. 6A a 6B – jsou formulovány tak, aby na jejich základě bylo možno vyhodnotit následující informace: a) osobní profil každého z informantů; b) jazykovou kompetenci ve standardní němčině, slovenštině a chmel'nickém dialektu němčiny; c) sociálně podmíněné situace, ve kterých je daný jazyk užíván; d) kontakt se standardní němčinou (v přímé formě či ve formě psaní, čtení či televizních přenosů); e) individuální vnímání jazyka jako L1 či L2. Dotazníky jsou vystavěny velice pečlivě tak, aby jejich vyplnění poskytlo v co nejkratším časovém úseku co nejvíce informací pro výzkum z perspektivy jazykového kontaktu. Informanti byli vybráni ze tří generační vrstev (11-30 let, 30-50 let, 50-70 let), což umožňuje přímé srovnání vývoje jazykového kontaktu. Vyhodnocení dotazníků probíhá formou explicitního komentáře autorky, který ilustrují přehledně členěné tabulky. Matoucí je snad jen jejich číslování: na tab. 12 (str. 57) navazuje tab. 131 (str. 60 – zde se jedná asi o překlep?), na tab. 15 (str. 64) navazuje tab. 2 (str. 65), na tab. 5 (str. 68) tab. 20a a 20b (str. 60), v textu je ovšem odkazováno na tabulku Nr. 18b (str. 68). Výsledky v tabulkách jsou ovšem velice přehledné a poskytují zajímavý náhled do mobility informantů, mezigeneračních rozdílů v užívání zkoumané variety, stupně kompetence v jednotlivých jazycích, situačního

užití jazyků atd. Centrální jsou výsledky v tabulkách 131 (tedy 13) a 14, ze kterých nejzřetelněji vyplývají vývojové tendence v užívání variety „Hopgärtnerisch“ v konkurenci se slovenštinou. V tabulce 13 jsou podchyceny výsledky pasivní a aktivní komunikace v rodinném kruhu, v tabulce 14 sociální a kulturní domény, ve kterých je varieta příslušníky jednotlivých generačních vrstev používána. Z analýzy celkově vyplývá, že nejmladší generace, označovaná v práci jako G3, postupně upouští od užití německé variety jak v rodinném kruhu, tak ve veřejném prostoru.

Poslední, šestá kapitola je věnována fenoménům transferu mezi slovenským a polským jazykem a varietou obce Hopgarten. Analýza začíná na rovině lexikální, která je z hlediska jazykového transferu „nejpropustnější“. Autorka se zde přiklání k tezi, že některé lexémy slovanské komponenty pocházejí již ze starších vrstev jazykového vývoje, což souvisí s klasifikací variety jako slezského (nikoli saského) dialektu. Jednotlivé výpůjčky z polštiny a slovenštiny jsou pak rozčleněny do sémanticky definovaných skupin. Následují příklady pro transfer na rovině sémantické; zkoumány jsou procesy rozšíření, přenosu a posunu významu. Z roviny gramatické se autorka zaměřila na následující vybrané fenomény: rod substantiv, užití zvrátného zájmena, užití negace, infinitiv, pasiv a spojku „bo“. Jednotlivá zkoumaná gramatická specifika jsou ilustrována příklady, u kterých ovšem není uvedeno, zda se jedná o příklady vytvořené autorkou či zda byly čerpány z přímého kontaktu s informanty nebo z nějakého korpusu. Závěrem je pozornost zaměřena na zvláštnosti v oblasti fonologie a fonetiky. Ačkoli tato kapitola zaměřená na systémové srovnání se standardní němčinou zprostředkovává cenné a zajímavé informace, bylo by ji jistě možno rozšířit.

Celkově se jedná o práci na výborné úrovni, která se zabývá z velké části nezpracovaným a velice zajímavým tématem. I po stránce jazykové práce odpovídá požadavkům kladeným na vědeckou práci. K drobným pochybením dochází na syntaktické rovině, časté je nedodržení větného rámce (namátkou str. 1 – první věta; str. 2 – poslední věta). Autorka jednak úspěšně zpracovala velké množství sekundární literatury, kterou ve své práci smysluplně využívá, jednak ve formě dotazníků vytvořila ideální bázi pro výzkum „v terénu“, který je následně přehledně vyhodnocen a zpracován. Předložená diplomová práce je jistě cenným přínosem nejen k analýze německých variet na území Slovenska, ale celkově k výzkumu v oblasti kontaktní lingvistiky. Práci z výše uvedených důvodů doporučuji k obhajobě.

Podpis oponenta (jen v tištěné verzi):